

Romanoslavica vol. XLVI, nr. 4

RECENZII

Romanoslavica vol. XLVI, nr. 4

Božena Bednaříková. Slovo a jeho konverze. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009.

În urmă cu circa doi ani, în toamna anului 2008, ne vizita facultatea prof. dr. Božena Bednaříková, șeful catedrei de bohemistică de la Universitatea din Olomouc, a doua ca vechime din Cehia, după cea de la Praga. În cele trei prelegeri susținute la Universitatea din București, am putut constata verva cu care își susține ipotezele, modul viu cu care i-a atras pe studenți spre un domeniu nu tocmai ușor: structura limbii cehe, metodele de derivare și, ceea ce tratează și în această lucrare, modurile de conversie gramaticală. Domeniul este interesant, căpătând noi valențe în ultimele decenii, după ce structuraliștii au deschis drumuri noi cercetării.

Nu știu dacă autoarea este o adeptă a structuralismului. Am citit cartea cu creionul în mână, cum face de obicei cu asemenea lucrări, dar nu am găsit specificat acest lucru în mod expres. Am discutat mult – cu ocazia vizitei sale la București – și pe teme conexe, inclusiv pe tema bohemisticii la Universitatea din București. Cu acea ocazie ne-a dat sugestii prețioase. Cu speranța că ne va mai vizita, analizăm pe scurt lucrarea sa, cu o întârziere pentru care ne cerem scuze. Cert, lucrarea merita o atenție imediată, am amânat însă lectura sa până în vara acestui an...

În chiar primele pagini, în care autoarea ne spune *despre ce este cartea* (o čem kniha JE) și, pe pagina următoare, *despre ce NU este cartea* (o čem kniha NENÍ). Cităm selectiv:

- Cartea ESTE despre „renașterea” morfologiei (o „renesanci“ morfologie) și despre cuvânt ca unitate centrală morfologică; despre cuvânt și despre structura sa internă și despre cunoașterea și recunoașterea structurii interne a cuvântului; despre funcție și funcționalitate și despre sintagme și ... (aici nu știm să traducem *syntagmaticnost!*); despre legătura „eretică” dintre morfologie și formarea cuvintelor; ... despre reabilitarea conversiei în morfologia cehă etc.

- Cartea NU ESTE despre formarea cuvintelor, în sensul clasic al cuvântului; despre morfologie, tot în sensul clasic; nu este nici despre morfologie în sensul unei discipline care studiază tipurile de morfem după formă și după funcție;... despre conversie ca mod de derivare etc.

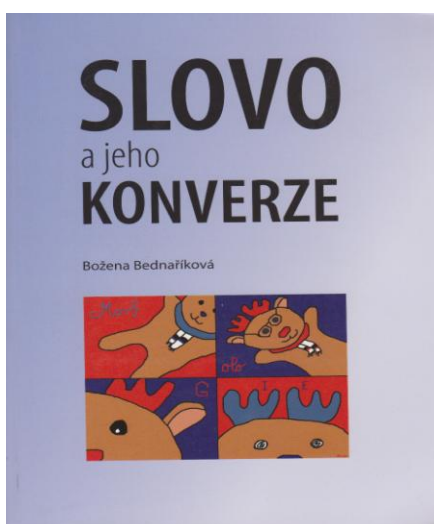
Simpla enumerare a acestor puncte, din care doar am selectat câteva, ne arată că autoarea abordează o notă originală, din start polemică și provocatoare, un stil alert, pe alocuri nervos, răzbătând – cât se poate de clar – că dorește polemica, ba chiar o promovează. Tonul polemic, nervos, alert continuă și pe pagina următoare, unde începe discursul propriu-zis, autoarea executând scurt și exemplar două lucrări recente de referință: E. Lotko, *Slovník lingvistických termínů pro filology*, Olomouc 1999) și *Encyklopedický slovník češtiny* (2002), apoi continuă cu observația că impulsul dat de Vilém Mathesius încă nu a fost folosit așa cum se cuvine.

Pentru a-și justifica demersul, autoarea face un excurs istoric în istoria studiilor cehe de morfologie și de lingvistică, trecând în revistă atât rezultatele Școlii pragheze de lingvistică, dar și realizările din anii '70 și '80 ai secolului trecut, apoi cele de după 1990 încoace, notând patru tendințe: gramatica pentru sistemul educațional național (*mluvnice pro školu a veřejnost*), apoi așa numitele „gramatica de la Brno”, „gramatica de la Ostrava” și „gramatica de proveniență pragheză” (pp. 26-29). Dacă ni se permite o părere, cel mai mult ne-a plăcut capitolul dedicat Cuvântului și structurii sale interne (*Slovo a jeho vnitřní struktura*), de la p. 75 în continuare,

apoi chiar subcapitolul care justifică titlul cărții, *conversia* (*konverze*, pp. 138 ș.u.).

Am fi dorit ca autoarea să scrie mai mult despre aspect (*vid*), căruia îi dedică doar câteva rânduri, spre final. E drept însă, avem un motiv personal: tocmai pregătim pentru tipar un volum dedicat verbului ceh și am fi dorit să știm ce crede autoarea despre aspect. Din păcate, ne lasă să mai așteptăm. Nu pierdem însă speranța să o provocăm la o discuție pe această temă, poate chiar la Catedra noastră, unde o așteptăm să revină cu noi contribuții, pe care știe să și le prezinte așa de bine, așa de convingător. Să recunoaștem că nu e ușor să scrii o carte despre cuvânt și despre conversia sa într-un mod atât de alert, atât de atractiv. Fie și numai din acest motiv, cartea trebuie citată. Nu mai vorbim de numeroasele ipoteze originale, pe care și le argumentează la fiecare pas. Din acest motiv, trebuie și citită. Cu creionul în mână.

Sorin Paliga

Onufrie Vințeler, *Studii și cercetări de onomastică și etimologie*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2010, 372 pag.

Cu ocazia unei scurte vizite la Catedra noastră, prof. Onufrie Vințeler – aflat într-o comisie de doctorat – ne dăruiește un recent volum de studii publicate de-a lungul anilor. Fac un cuvenit gest de reciprocitate și-i dăruiesc volumul dedicat slavilor timpurii, lansat pe 2 octombrie 2009. Imediat încep să citesc volumul, apoi continui lectura acasă. O spun de la început: o carte rară, cu analize fie ample, fie de caz, totul subsumat temelor din titlu: onomasticii și etimologiei. De fapt, aproape toate studiile sunt și de onomastică și de etimologie. Prefața prof. dr. Lucia Wald ne previne că vom citi un volum dens și atractiv, iar cuvântul introductiv al autorului ne

introduce în atmosfera studiilor din tinerețe, o bună perioadă la Moscova, în anii poststalinismului atotcuprinzător. Nici aceste pagini, deși nu au legătură directă cu analizele propriu-zise din volum, nu sunt de ignorat.

Studiile sunt organizate cronologic, fapt ce permite să observăm și evoluția temelor abordate de autor de-a lungul anilor. Indiferent însă de perioadă, se pot observa, credem noi, două tipuri de studii: care abordează teme generale și care pot constitui bune introduceri în tematica respectivă. Am aminti aici chiar primul studiu, *Cu privire la apariția toponimelor* (pp. 14-19) sau *Oameni și nume de oameni* (pp. 90-95) sau *Cu privire la studiul onomasticii operelor literare* (pp. 241-247). Pe de altă parte avem studii de caz, acestea formând majoritatea covârșitoare. Astfel, în studiile din tinerețe, putem cita câteva dedicate fie porecelor ori antroponimelor din satele studiate de autor (ne și explică, în cuvântul înainte, cum a ajuns să le studieze), fie toponimiei minore ori entopicelor. Putem cita aici, de exemplu, *Nume topice din satele Căptălan și Noșlac* (pp. 32-49) ori studiul imediat următor, *Microtoponimia din satele Cisteiul de Mureș, Micoșlaca, Uioara de Jos, Uioara de Sus* (pp. 50-80) – studii relativ ample, ultimul având 30 de pagini.

Cititorul poate constata cum, pe măsură ce trece timpul, autorul abandonează studiile locale și dialectale, îndreptându-se spre teme mai ample, complexe, din toate punctele de vedere. Astfel, *Gelu – Dux Blacorum* (pp. 96-103) abordează problema antroponimiei românești vechi, atestată în cele mai vechi texte. Astfel de exemple sunt, în paginile cărții, antroponimele *Menumorut* și *Gelu*. Astfel, în studiul – nu foarte amplu – *Oameni și nume de oameni*, după ce prezintă unele problemele generale, abordează problema – deloc ușoară – a antroponimului *Menumorut*. Apoi, în studiul imediat următor, problema antroponimului *Gelu*. Deja se observă cum autorul glisează ușor, dar ferm, spre problema moștenirii vechi, autohtone, aceste studii fiind încadrabile, mai degrabă, în categoria studiilor de tracologie. Autorul aduce argumente împotriva ipotezelor care văd aici nume „importate”, polemizând – justificat, de altfel – cu câțiva lingviști maghiari, de notorietate la vremea aceea și care au rămas, în istoria studiilor dedicate relațiilor maghiaro-române, adepții ipotezei conform căreia românii ar fi împrumutat masiv nu numai toponime maghiare, dar și antroponime. Autorul aduce contraargumente convingătoare în acest sens.

Extrem de interesant este studiul dedicat toponimului *Deva* (pp. 134-140). Autorul observă, pe de o parte, că toponime identice ori evident asemănătoare sunt atestate pe areale vaste, inclusiv în lumea traco-dacă. Bazat pe asemenea comparații, autorul analizează forma *Deva* în raport cu formele trace *daba*, *dava* precum și (corect din punct de vedere etimologic) cu toponimul bulgar *Plovdiv*, urmașul direct al formei antice *Pulpu-deva*, se pare traducerea în tracă a formei *Philippo-polis* „orașul lui Filip” (... urbemque nominis sui in Thracia, que dicebatur Pulpudeva, Philippopolim reconstruens nominavit, vezi la Dečev, *Die thrakischen Sprachreste*, p. 377). După alte discuții de amănunt, autorul conchide că avem de-a face cu un toponim autohton. Dat fiind faptul că și autorul acestei recenzii a scris despre acest toponim și a concluzionat că, într-adevăr, este un toponim autohton, s-ar fi convenit menționat (deși, evident, la data publicării studiului lucrurile nu erau așa de evidente ca acum, după decenii de studii în domeniul tracologiei) că un impediment major în acceptarea originii autohtone a multor forme a fost (și încă este) ideea, complet eronată (nu ezităm să repetăm acest lucru), că evoluția fonetică a tuturor fonemelor autohtone trebuie să urmeze totdeauna și automat evoluția fonemelor din latina populară. Se știe însă, și acest lucru a fost bine argumentat de mai mulți autori, că latina populară

din Dacia, pe de o parte, și idiomurile trace, pe de altă parte, au avut diferențe fonetice clare. O analiză atentă de permite să conchidem, fără teamă de a greși, că – în cazul elementelor autohtone – *b / v* intervocalic nu dispar în română, după cum *l* intervocalic nu rotacizează. Exemple clare, de mult acceptate ca autohtone, precum *abur* ori *căciulă*, dar și multe altele, despre care nu discutăm aici, confirmă acest lucru. Este confirmat, ca să revenim la lucrarea prof. Viñțeler, și de toponimul *Deva*, așa cum afirmă și autorul. Același lucru, respectiv că avem de-a face cu un element autohton, îl afirmă autorul în studiul imediat următor, dedicat toponimului *Abrud* (pp. 141-147). În sfârșit, mai cităm, tot în acest context, frumosul studiu dedicat Maramureșului, *Terra Maramorusiensi et fluvium Maramorosii* (pp. 191-199).

Ne oprim aici. Considerăm că avem de-a face cu un remarcabil volum de studii, cu teme și cu analize interesante, nu rareori provocatoare, cu multe ipoteze originale și bine argumentate. Chiar dacă, pe alocuri, ne putem permite să nu fim de acord cu etimologia propusă de autor, nu o putem ignora. De acum înainte, lingvistica românească se poate mândri cu un nou volum dens, analitic, polemic, scris cu talent și, fără dubiu, inspirator.

Sorin Paliga

I.I. Russu, *Obârșia tracică a românilor și albanezilor. Clarificări comparativ-istorice și etnologice. Der thrakische Ursprung der Rumänen und Albanesen. Komparativ-historische und ethnologische Klärungen. Cluj-Napoca: Dacia 1995*

Cu o nescuzabilă întârziere, aduc în atenția cititorilor *Romanoslavicii* o lucrare excepțională, dar aproape necunoscută. Ar fi ceva scuze ori ceva justificări, să încercăm o enumerare a lor.

În aprilie 1982, I.I. Russu, cunoscut pentru lucrările sale dedicate epigrafiei din Dacia și, mai ales, dedicate tracilor și limbii trace, ilirilor și limbii ilire, susținea la Academia Republicii Socialiste România, cum se numea atunci, o interesantă comunicare dedicată originii albanezilor. Am fost în sală și, mărturisesc, am fost convins de argumentele sale care, pe scurt, se pot rezuma astfel: albanezii reprezintă o migrație a unui grup compact de carpi, grup tragic care este atestat până cel puțin prin secolul al IV p. Ch. Carpii, mai spunea I.I. Russu, sunt antrenați într-o mișcare spre sud odată cu deplasarea, tot spre sud, a grupurilor slave care veneau dintr-o regiune mai nordică, aproximativ din sudul Ucrainei de azi.

Ipoteza lui I.I. Russu venea într-un moment delicat pentru știința românească, deoarece avea și ramificate implicații politice, de evitat în epocă. Pentru a fi sinceri, etnogeneza sud-estului european a suferit și suferă de complicate conotații politice, fapt care – evident – nu a putut conduce la o analiză clară, simplă și coerentă a faptelor istorice, culturale, lingvistice ori antropologice, în sensul larg al termenului. Ca atare, ipoteza Russu a rămas, virtualmente, complet necunoscută, nu numai cercetătorilor străini, ci și multor specialiști români. Am putut constata, recent, cu ocazia simpozionului dedicat mileniului I de la Ploiești, că ipoteza Russu era necunoscută tuturor celor prezenți în sală și nu erau puțini.

Urmarea a fost că, ani de zile, până după 1990, comunicarea nu a putut fi publicată. Până în 1990, din motive de politică și de cenzură, după 1990 din motive de sănătate, astfel că lucrarea pe care o prezentăm acum, cu întârziere, apare postum. Soartă nemeritată, firește, dar care reflectă, din păcate, precaritatea științei românești. O spunem cu mâhnire. Cert, ipoteza Russu privind originea albanezilor ar fi trebuit să aibă o altă soartă, ar fi trebuit să fie imediat discutată și analizată iar dacă, la rigoare, s-ar fi dovedit incorectă, acela ar fi fost drumul corect al unei ipoteze științifice. În orice caz, nu ignorarea și uitarea.

Lucrarea lui I.I. Russu se bucură de o consistentă prefață a lui Mircea Rusu, care prezintă activitatea savantului I.I. Russu, contextul în care a activat precum și principalele sale lucrări și contribuții la știința românească. De asemenea, trebuie remarcat faptul că textul este integral tradus în limba germană, nu abreviat, astfel că, din cele circa 200 de pagini ale cărții, jumătate reprezintă textul de bază, scris de autor, iar cealaltă jumătate este traducerea în limba germană, datorată lui Konrad Gündisch.

Lucrarea analizează, pas cu pas, ipotezele legate de originea albanezilor (erau două mari ipoteze până la data expunerii din 1982, între timp a mai apărut una, datorată lingvistului Vladimir Orel), inclusiv alte ipoteze care luau în considerație originea nord-tracă a albanezilor (Hasdeu și Giuliano Bonfante nu pot fi ocoliți aici), fapt care face din ipoteza Russu deloc o ipoteză hazardată, izolată, ci una care avusese și alți adepți, deși aceste ipoteze fuseseră formulate în alți termeni, fără referire specială la carpi.

Ne facem datoria, în final, să cităm ipotezele referitoare la originea albanezilor:

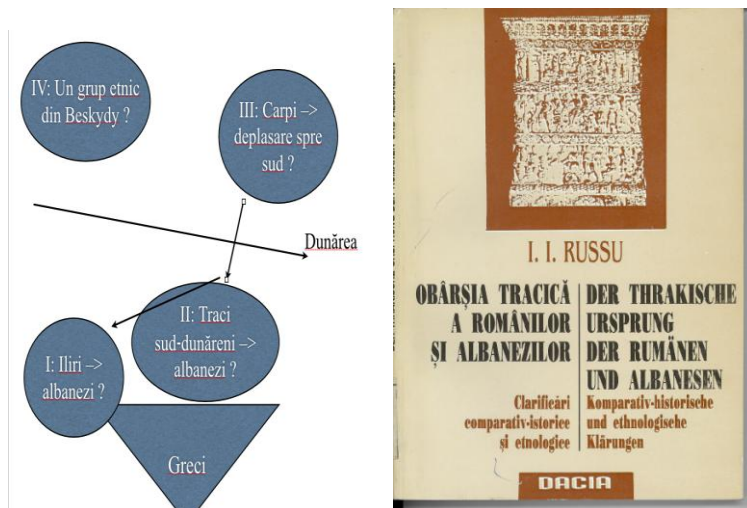
1. urmașii ilirilor. Problema majoră este că, începând cu secolul al doilea p. Ch., ilirii dispar din documente fiind, clar, complet romanizați, astfel că ipoteza supraviețuirii unui grup compact, din care ar fi rezultat albanezii, este exclusă. Apoi, absența unor termeni vechi greci precum și absența unei terminologii maritime fac și mai dificilă această ipoteză. Din păcate, ipoteza a fost intens politizată în anii comunismului și acceptată ca unica admisă pe atunci. tot din păcate, se făcea o confuzie, voită, între continuitatea de habitat (care e clară pentru teritoriul albanez) și tradiția culturală, care – adesea – pot fi diferite.

2. rezultatul unei migrații dinspre nord-est, respectiv dinspre podișul Bulgariei de azi. Este ipoteza avansată și susținută *in corpore* de toți cercetătorii bulgari după al doilea război mondial. Ipoteza este susținută în contextul în care tracologii bulgari consideră că limba tracă se va fi vorbit încă la sosirea primelor grupuri slave puțin înainte de jumătatea secolului al VI-lea p. Ch.

3. Ipoteza Russu, amintită mai sus.

4. Ipoteza avansată de autorul ultimului dicționar etimologic al limbii albaneze, Vladimir Orel (*Albanian Etymological Dictionary*, E.J. Brill 1998). Acesta consideră, pe baza unei presupuse analogii a formei albaneze *bjeshkë* (analizat la pag. 28) și a munților *Beskydy*, că strămoșii albanezilor provind din munții Beskydy! Ipoteza este, mărturisim, uluitoare, dar rămâne doar atât, deoarece nu există niciun argument solid, arheologic ori lingvistic, care să o susțină.

Grafic, cele patru ipoteze privind patria străveche (*Urheimat, homeland*) al albanezilor pot fi redată astfel:

În ciuda aparențelor, ipoteza Russu nu este deloc absurdă, în cel mai rău caz poate fi considerată neconvincătoare. Dacă o analizăm însă în profunzime și raportată la celelalte patru ipoteze, putem observa că este singura care poate oferi o explicație rațională și corectă originii albanezilor. Ea deschide perspectivele unui dialog interdisciplinar amplu și profund, precum și premisele unui simpozion româno-albanez dedicat unei teme importante, oricât de delicată ar fi aceasta. Așa cum subliniază și autorul în cuprinsul lucrării, clarificarea vetrei de formare a albanezilor este esențială și pentru istoria românilor și a limbii române.

Sorin Paliga

PERSPECTIVE IMAGOLOGICE DE ABORDARE A IDENTITĂȚII. Mariana Dan, Construcția și deconstrucția canonului identitar, postfață Silviu Angelescu, București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2010, 275 p.

Absolventă a Universității din București, Facultatea de Filologie, secția engleză-hindi (1978), actualmente profesor de literatură și civilizație română la Facultatea de Filologie din Belgrad, șefa catedrei de limba română la aceeași facultate, autoare a numeroase lucrări științifice și de specialitate din domeniul literaturii și imagologiei, eseuri, traduceri (Mircea Eliade, Adrian Marino ș.a.) și antologii, precum și volume de versuri în limba română și sârbă, laureată a numeroase premii și distincții literare, Mariana Dan a publicat recent volumul de studii literare *Construcția și deconstrucția canonului identitar* la editura Muzeului Literaturii Române din București în care reactualizează problema identitară dintr-o perspectivă nouă, postmodernă.

Ea însăși „transplantată” de destin, cu mai mulți ani în urmă, într-o altă cultură, cea

iugoslavă, la vremea aceea, unde face carieră universitară și poetică, Mariana Dan, înțelege, ca nimeni altul, poate, dramatica problemă a identității etnice a minoritarului față de majoritar, a literaturii „periferice”, dialectale raportată la cea a „centrului” standardizat, relația dihotomică dintre „eu” și „celălalt” în context românesc din perspectiva spațiului cultural voivodinean, construcția și deconstrucția limbajului poetic folosit.

Încă din capitolul introductiv Mariana Dan definește fenomenul identitar românesc din Voivodina privit din dublă perspectivă, cel de raportare cu propria comunitate din cadrul comunității majoritare, precum și din cultura din România.

Volumul cuprinde patru capitole bine structurate. Primul, *Instalații cognitive ale identității și cultura ca sens identitar* este de factură mai teoretică în care, prin asociații extrem de pertinente și de mare finețe, prin argumente bine susținute, autoarea face o scurtă trecere în revistă a literaturii românești din Voivodina punctând ideea că indiferent de -ismele și post-ismele apărute de-a lungul istoriei, doar limba și cultura reprezintă suportul fundamental identitar, iar în acest context nu relația minoritar-majoritar este antitetică, ci raportul dintre adevăr și neadevăr. În acest capitol autoarea pune pe tapet conceptul de „realitate” ca model descriptiv, cognitiv și de identificare a lumii. În acest sens identitatea este descrisă ca un proces social și subiectiv, de identificare sau neidentificare cu „realitatea” valabilă într-un anumit timp și spațiu.

Capitolul următor, *Rigoarea și fascinația extremelor sau construcția ori deconstrucția canonului identita* reprezintă un demers amplu în interioritatea identitară și creativitatea minoritară care se constituie pe baza viziunii despre lume și creație a poetului septuagenar din Voivodina, Serbia, Slavco Almăjan. Imaginea auctorială despre lume, dar și despre creația artistică este analizată prin inter-relaționare cu contextul istoric și cel identitar, cu textul creativ și cu evoluția formulei poetice a autorului prezentată în raport cu creația unor autori din România și cu viziunea organică a acestora despre lume. Deconstrucția și construcția limbajului poetic este corelată în acest fel cu „identitatea interioară” și creativă, parte esențială în definirea identității culturale a românilor din Voivodina.

Capitolul al treilea, extrem de dens și de consistent în sensuri, intitulat *Context „pre-text” și text în opera lui Slavco Almăjan*, o interpretare profundă, modernă și complexă a operei acestui poet român din Voivodina, mai puțin cunoscut în literatura „majoritară”, prezintă relația poetului minoritar cu „ceilalți” prin prisma receptării, a sentimentului dezrădăcinării și a modalităților de expresie al limbajului poetic.

În ultimul capitol, intitulat *Repere ale identității creatoare la scriitorii din Voivodina*, Mariana Dan ilustrează prin câteva studii de caz, oferite de Vasko Popa, Ion Miloș și Ioan Flora conceptul identitar în contextul postmodernității.

Postfața semnată de prof. univ. dr. Silviu Angelescu pătrunde mai profund în dilematica identitate a creatorului minoritar argumentând că drama acestuia, supus la efortul unei duble articulări derivă din neconcordanța dintre cod și loc. De aici rezultă patru alternative: 1. cedarea codului și păstrarea locului (vezi cazul lui Vasko Popa, poet de etnie română din Serbia care și-a scris opera integral în limba sârbă, devenind unul dintre cei mai mari poeți sârbi moderni); 2. păstrarea codului și păstrarea locului (Slavco Almăjan, Felicia-Marina Munteanu, Petru Cărdu, Eugenia Bălțeanu, Mărioara Baba, Ioan Baba, Olimpiu Baloș, Nicu Ciobanu, Ileana Ursu, Pavel Gătăianțu, Costa roșu, Simeon Lăzăreanu, Vasa Barbu, Valentin Mic ș.a.); 3. cedarea locului și păstrarea codului (Ioan Flora, poet român din Serbia care s-a stabilit în 1993 în România); 4.

cedarea locului și cedarea codului (a se vedea cazul poetului român din Serbia, Ion Miloș, stabilit în Suedia și care scrie în română, engleză și suedeză, ori cazurile clasice ale unui Ionescu ori Cioran).

Volumul se încheie cu un rezumat consistent în limba engleză și cu o notă despre autor.

În concluzie, autoarea consideră că fenomenele de construcție și deconstrucție în literatură reprezintă procese complementare în definirea și continuitatea unei identități culturale care nu trebuie relativizată. În acest sens nu există literatură „minoritară” și „majoritară”, există doar valoare și non-valoare, dar pentru ca valoarea să fie confirmată, aceasta trebuie cunoscută și receptată. În plan cultural, tăcerea este și ea o automarginalizare.

Volumul de studii literare, *Construcția și deconstrucția canonului identitar*, al Marianeî Dan, reprezintă, fără niciun dubiu, un argument solid la audiență, un apel la cunoașterea „celuilalt”, la conștientizarea identității culturale românești din Voivodina și la crearea unei imagini adecvate despre sine în exteriorul acesteia în sensul propus de Maria Todorova. Astfel cartea oferită de Mariana Dan cititorilor de limbă română, „minoritari” ori „majoritari” este o călduroasă pledoarie pentru receptarea canonului identitar circumscris contextului valorii, indiferent de codul lingvistic ori locul de apartenență.

Octavia Nedelcu

Н.Г. Самсонов, Л.Н. Самсонова, Русский язык и культура речи. Якутск, 2010, 243 с.

Настоящий период развития общества и параллельно языка, в нашем случае – русского языка, подвергается анализу, пересмотру и некоторым мерам и рекомендациям в процессе взаимодействия человек-язык-коммуникация. Рецензируемая книга – род многолет-него труда двух видных специалистов РС (Якутии), работников ЯГУ, филологов-славистов и одновременно русистов, наблюдателей происходящих изменений в речи сограждан в настоящее время.

Том содержит три главы: I. *Наш русский язык* (5-19); II. *Культура русской речи* (39-96); III. *Речевое поведение и этикет* (174-193); страницы 98-168 заняты *Упражнениями*, касающимися проблем культуры речи, правильности и чистоты речи, ясности, понятности и точности, выразительности речи, засорения (термин подлежит замене, он унаследован и, возможно, мало соответствует ситуации) языка и функциональных стилей.

В *Предисловии* написано: «Данная книга – краткое напоминание людям всех профессий о культуре речи и речевом этикете, без которых невозможно представить себе интеллигентного человека. Она содержит советы и рекомендации, многие из которых хорошо известны, однако не все они стали руководством к действию» (с. 4). В книге имеются и *Типичные ошибки, встречающиеся в речи якутян* (194-213), *Ошибки в грамматическом оформлении заимствованных слов* (214-223), *Заключение* (225), *Приложение. Образцы деловых документов* (225-238), что впервые встречается и свидетельствует о нормальной заботе авторов к речи сограждан, желающих идти в ногу с

миром на данный момент, если учесть, что большинство якутян – билингвы, но и то, что территория не из малых. Завершает том раздел *Литература*, включающий заглавия работ на данную тему, вышедших в основном в последнее время, но и до этого в РС и в других местах (238-239), что могут помочь далее при выяснении множества вопросов речи и ее повседневной практике.

Текст книги насыщен множеством данных по истории языка. Достаточно обратиться к истории, с индоевропейского периода с выделением общеславянского языка, занимающей тысячелетия развития общества и с переходом на отдельные группы славянских языков (восточная [русский, украинский, белорусский], западная [польский, чешский, словацкий, серболужицкие, верхний и нижний] и южная [болгарский, македонский, сербохорватский и словенский] группы). Русский язык стал особо сильно развиваться в конце IX-X вв., что находит уже подтверждение в письменных памятниках сперва на бересте (великолепные письма, дошедшие до тысячной единицы в Новгороде в последнее время) и впоследствии и на пергамене в виде книг, из которых следует упомянуть дошедшее до нас не-превзойденное *Остромирово Евангелие* 11-го века, свидетельствующее о культуре, духовной жизни и о богатстве языка народа.

На протяжении веков (до XX-го) русский язык, возникший на основе древнерусского языка, постоянно развивался, обогащался, шлифовался и в результате связей с другими народами и их языками. После революции в его развитии выделяются четыре этапа: 1917-1945 гг., 1945-1957 гг., 1957-1990 гг. и 1990 - по настоящее время. Перемены в обществе, в жизни людей, можно проследить по языку, по его богатству в любом словаре вне зависимости о времени. Все это выражено в случае заимствованных единиц (о чем далее полезно шире писать, так как это свидетельствует о связях русских с миром). В настоящее время эти связи дополнились благодаря деятельности организации МАПРЯЛ (1967, аббревиатура, породившая и другие единицы, например, РОПРЯЛ Румынская организация преподавателей русского языка и литературы) и др.

Отдельно следовало бы говорить о кафедрах, институтах и РАН, работе ряда лиц, которые способствовали развитию общества и русского языка постоянно (естественно, некоторые классические труды (*Русский язык* В.В. Виноградова; *Словарь сочетаемости слов*, *Грамматический словарь*, *Словарь русского языка XI-XVII вв.*, труды ряда поколений лингвистов) можно было бы упомянуть в разделе *Литература*).

По решению проблем заглавия книги, по материалу, по научному стилю и оформлению книга (жаль, что тираж, 430 экз.), необходимая множеству лиц, от школьников, преподавателей, студентов, лингвистов, историков, журналистов, множеству якутян, но и лиц из других зон, в том числе лиц, желающих вернуться на Родину, заслуживает самой высокой оценки. Она выигрывает, если получит и адрес в Интернете, куда обращаются люди, искренно заинтересованные в работах с таким содержанием.

От души поздравляем авторов (проф. Н.Г. Самсонова, автора 568 работ и доц. Л.Н. Самсонову, автора работ по русскому, болгарскому и старославянскому языкам, 7 лет работающего в качестве заместителя декана по НИР филфака ЯГУ и заслужившая звания «Отличника Образования РС (Я)»), как и всех тех, которые способствовали выходу в свет столь интересной книги.

Мария Думитреску

Romanoslavica vol. XLVI, nr. 4

Romanoslavica vol. XLVI, nr. 4

PERSONALIA

Romanoslavica vol. XLVI, nr. 4

MARIA VÂRCIOROVEANU LA 80 DE ANI

Născută în anul 1930 la Ploiești, după terminarea liceului „Despina Doamna” din aceeași localitate, Maria Vârcioroveanu s-a înscris la Facultatea de Filologie a Universității din București, la secția de limbi slave (specialitatea limba și literatura polonă, 1950-1954), numărându-se printre primii absolvenți care au avut posibilitatea de a lucra în domeniu (după absolvirea studiilor a fost repartizată ca redactor la Editura pentru literatură și artă, unde a funcționat în perioada 1955-1956). După acest scurt interval, unde a reușit să-și însușească normele de redactare și de corectură a textelor literare, a fost angajată ca asistent la Facultatea de Limbi slave, în cadrul catedrei de limba și literatura polonă (1956-1973). În această calitate a ținut ore de curs practic (analiză de text, traduceri și retroversiuni, exerciții gramaticale și conversații), precum și seminare de literatură. Pentru a veni în sprijinul studenților, împreună cu ceilalți colegi ai catedrei, a elaborat și publicat 2 manuale de curs practic (vezi *Manual de limba polonă*, partea I, București, TUB, 1975, 448 p., autori: I.C. Chițimia, Elena Deboveanu, I. Petrică, V. Jeglinski, Elena Timofte, Maria Vârcioroveanu, și *Manual de limba polonă*, partea a II-a, București, CMUB, 1975, 257 p., autori: I.C. Chițimia, Elena Deboveanu, I. Petrică, V. Jeglinski, Elena Timofte, Maria Vârcioroveanu, C. Geambașu).

În urma unor restructurări survenite în anul 1973, a fost transferată la catedra de limba română, unde a funcționat până la pensionare (1989), predând limba română studenților străini. Disponând de cunoștințe avansate în domeniul didacticii predării unei limbi străine, a aplicat cu succes metoda contrastivă, ceea ce a atras după sine atractivitatea și eficiența procesului didactic.

Paralel cu activitatea didactică, Maria Vârcioroveanu s-a dedicat cercetărilor literare și comparate. S-a înscris la doctorat cu tema *Romanul istoric al lui Henryk Sienkiewicz în context european*, pe care a elaborat-o sub îndrumarea științifică a profesorului dr.doc. Ion. C. Chițimia. După susținerea tezei în anul 1978, a obținut titlul de doctor în filologie. Din păcate, teza nu a fost publicată multă vreme. Abia după două decenii, în cadrul unui proiect mai amplu (vezi seria „Biblioteca de slavistică”, inițiată de catedra de limbi și literaturi slave), teza a fost tipărită la Editura Universității din București (2005). Interesul constant față de proza marelui romancier polonez s-a concretizat în mai multe studii și articole (vezi, printre altele, prefața la *Cavalerii teutoni*, București, ESPLA, 1967; *Sienkiewicz în România*, „Romanoslavica”, 1966, republicat în versiune polonă în volumul omagial *Recepcja światowa Henryka Sienkiewicza*, Varșovia, 1968). O altă scriitoare care i-a atras atenția a fost Kazimiera Iłakowiczówna, poetă de anvergură din secolul al XX-lea, care, în urma refugiului polonez din 1939, când Polonia a fost atacată de Germania hitleristă, a ajuns în Transilvania, unde a petrecut mai mulți ani, învățând românește și traducând din lirica românească. Maria Vârcioroveanu a cunoscut-o personal în timpul unei vizite pe care poeta a efectuat-o în România postbelică (în anul 1965) la invitația Uniunii Scriitorilor. În urma acestei vizite s-a născut o prietenie durabilă între cele două femei și o corespondență bogată, pe care Maria Vârcioroveanu o publică într-un volum dedicat în semn de omagiu la douăzeci de ani după moartea remarcabilei poete (vezi *O poloneză care a iubit România. Kazimiera Iłakowiczówna*, București, Editura Printech, 2003; ediția a II-a a apărut la

Editura Paideia, în anul 2008). Dincolo de corespondența în sine, remarcabilă prin tonul sincer și emoționant, merită subliniat capitolul *Kazimiera Hlakowiczówna, omul și poetul*, în care sunt formulate considerații subtile, cu privire la specificul creației. De asemenea, pentru prima dată este prezentat tabelul corectat al traducerilor din poezia românească, pe care Hlakowiczówna le-a efectuat și publicat în diferite reviste și pe care ulterior le-a adunat într-un volum depus la editura PIW. Din păcate, acest volum distinct nu a apărut, în schimb, datorită editurii ALGO din Torun, cele mai multe dintre ele au fost publicate în vol. al IV-lea din ampla ediție *Poezje zebrane*, apărută în anul 1999.

Popularizarea literaturii polone transpare și din numeroasele articole pe care Maria Vârcioroveanu le-a publicat în reviste de specialitate („Romanoslavica”, „Revista de istorie literară și folclor”, „Viața românească”, iar în ultima perioadă în reviste ale Bisericii Ortodoxe Române (a petrecut multe ore în preajma Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae). De o deosebită apreciere s-a bucurat studiul *Figura lui Mihai Viteazul în predica lui Piotr Skarga*, un capitol mai puțin cunoscut în relațiile româno-polone.

Din activitatea de traducător ne rețin atenția în mod deosebit două romane celebre din literatura polonă: Maria Kuncewiczowa, *Tristan 1946*, București, Univers, 1973, și Eliza Orzeszkowa, *Pe malurile Niemenului*, București, Univers, 1985, ambele dezvăluind sensibilitatea artistică și disponibilitățile creatoare ale traducătoarei. Nu ne rămâne decât să regretăm că aceste disponibilități nu au fost valorificate într-o măsură mai mare.

Calitatea umană exemplară, colegialitatea, atitudinea față de muncă, simțul datoriei și al prieteniei sunt însușiri ale unui universitar care a contribuit în mod incontestabil la formarea temeinică a numeroase generații de studenți și la promovarea valorilor culturii polone în spațiul românesc. La mulți ani, stimată Doamnă Profesoară!

Constantin Geambașu

PROFESORUL IOAN REBUȘAPCĂ LA 75 DE ANI

Născut în anul 1935, în comuna Dărmănești, jud. Suceava, profesorul Ioan Rebușapcă, după absolvirea Liceului pedagogic din localitatea Siret (1951-1955), a urmat Facultatea de Filologie, secția de limba ucraineană - limba română, în cadrul Universității din București (1955-1960). Repartizat ca asistent la Catedra de limbi slave, secția de ucraineană, a ținut cursuri practice și seminarii de specialitate. În vederea aprofundării cunoștințelor didactice și științifice a efectuat mai multe stagii de perfecționare și documentare la Universitatea „A.I. Cuza” din Iași, precum și la instituții de învățământ superior din Ucraina (Universitatea „Ivan Franko” din Lvov, Universitatea „Taras Șevcenko” din Kiev). De asemenea, a frecventat cursuri de vară, organizate de Universitatea „Kliment Ohridski” din Sofia, Universitatea Carolină din Praga și Universitatea din Belgrad.

Sub îndrumarea științifică a profesorului dr. Mihai Pop a pregătit teza de doctorat *Poezia populară de urare și felicitare*, pe care a susținut-o în anul 1972, obținând titlul de doctor în filologie. De-a lungul anilor, a parcurs toate treptele carierei universitare: asistent (1961-1967), lector cu delegație (1967-1969), lector titular (1969-1991), conferențiar (1991-1997), profesor (1997-2005), profesor consultant (2005-2009).

În îndelungata sa activitate didactică a ținut atât cursuri de limbă, cât și cursuri de literatură la secția de ucraineană, precum și numeroase cursuri opționale sau de specialitate (metodică, folclor ucrainean și comparat, contacte literare și folclorice, relații lingvistice etc.), contribuind în mare măsură la formarea a numeroase serii de absolvenți, viitoare cadre didactice în școlile cu limba de predare ucraineană din România. După 1990, în cadrul studiilor de masterat a ținut prelegeri de etnolingvistică slavă, folclor comparat și imagologie ucraineană.

În anul 1993, în calitate de Visiting Professor la University of Alberta, a predat cursul de *Ukrainian Folklore Customs* studenților de la secția de Istorie a Studiilor de Folclor și pe cel de *Symbolism in Ukrainian Folklore*, în cadrul școlii doctorale. Toate aceste cursuri au atestat o autentică vocație pedagogică, profesorul Ioan Rebușapcă manifestând o grijă deosebită față de pregătirea profesională permanentă, concretizată în diversificarea metodelor de predare, sistematizarea și îmbogățirea materiei, parcurgerea noutăților din domeniu. Disponibilitățile didactice ale profesorului Rebușapcă s-au concretizat totodată în îndrumarea a numeroase teze de grad, în repetatele deplasări la școlile din Maramureș în vederea organizării și a desfășurării examenelor de grad și de susținere a tezelor de gradul I. Dascăl cu experiență, profesorul și-a încurajat discipolii, străduindu-se de fiecare dată să le transmită dragostea față de profesie și față de elevi. Cei mai mulți dintre profesorii care predau astăzi în școlile și liceele cu limba de predare ucraineană au avut în profesorul I. Rebușapcă un exemplu demn de urmat.

Activitatea științifică cuprinde domenii variate: dialectologie, literatură, raporturi culturale și literare româno-slave, dar domeniul prioritar al profesorului Ioan Rebușapcă îl constituie folcloristica – disciplină complexă, care pe lângă cercetările teoretice implică și studii de caz, bazate pe cunoașterea practică a unor metode sociologice sau antropologice. Bun

cunoscător al zonei bucovinene și maramureșene, majoritatea studiilor și volumelor publicate se concentrează asupra tradițiilor și particularităților locuitorilor din acest spațiu geografic, extrem de generos prin conservarea și transmiterea tradiției populare. Recurgând deseori la metoda comparată, autorul își extinde deseori aria investigațiilor, aducând în discuție fapte și fenomene proprii Europei de est și de sud-est. Mergând pe urmele reputatului savant Petru Caraman, a înțeles încă de la început necesitatea modernizării demersului științific prin cultivarea cercetărilor interdisciplinare și aplicate.

Dintre lucrările cu caracter aplicat merită să menționăm, de exemplu, monografiile folclorice (culegeri și antologii însoțite de prefețe, note și comentarii critice), consacrate diferitelor specii ale folclorului ucrainean din România: lirica populară (*Narodni spivanky*, București, 1969, 286 p.), cântecul ritual (*Oi u sadu-vynogradu/ Hei, în vie 'n razachie*, București, Kriterion, 1971), epica în versuri (*Vidhomony vikiv*, București, Kriterion, 1974, 366 p.), proza populară (*Olenskyi žvit/ Floare de olean*, București, Kriterion, 1978, 328 p.), satul Negostina (*Dorobok pokolin'/ Prinusul generațiilor*, București, Kriterion, 1982, 208 p.).

O pondere importantă o dețin monografiile cu pronunțat caracter teoretic, de valorificare a unor teme și idei neexplorate anterior (vezi, de exemplu, *Glosar dialectal al Comunei Rona de Sus Maramureș*, TUB, 1977; *Nașterea simbolului. Aspecte ale interacțiunii dintre rit și poezia rituală*, Kriterion, B., 1975; *Individualitatea clasicilor. Impresii asupra receptărilor literare româno-ucrainene*, București, Omeron, 1997; *Poezia colindelor. Constructe simbolice și stereotipii culturale în repertoriul tinerilor*. Vol. I, 2006 etc.). Un efort deosebit l-a impus culegerea, traducerea și editarea textelor de poezie rituală ucraineană din România (vezi în acest sens antologia *Cununa anului*. Ediție bilingvă, București, Mustang, 2002).

Pe lângă lucrările cu caracter monografic, Ioan Rebușapcă a publicat peste 150 de studii și articole în reviste de specialitate (vezi, printre altele, studiile publicate în ultima perioadă: *Volodymyr Hnatiuk și folcloristica românească*, 1988; *Scheme comune și versiuni naționale ale legendelor haiducești din Bucovina*, 2000; *Aspecte ale bilingvismului folcloric*, 1999; *Echivalente ucrainene ale rostirii poetice eminesciene*, 2000; *The Symbol as a Fundamental Component in the Discourse of Folk Songs*, 2000; *Nemuritorul zâmbet al lui Caragiale, Lumea creată din cuvinte*, 2002; *Rig Veda și discursul ritual popular*, 2002), *Panciatantra – filiații tematice și motive în cultura sud-est europeană*, 2002), *Ramayana – constanta universalilor literare*, 2002 etc.). De asemenea, a participat la numeroase conferințe și sesiuni naționale și internaționale (vezi sesiunile facultății și ale catedrei, congresele de slavistică, precum și alte manifestări organizate de instituții din străinătate). Merită să menționăm aici și *Simpozionul internațional organizat cu prilejul aniversării a 150 de ani de la nașterea lui Ivan Franko*. Lucrările simpozionului au apărut în volum sub îngrijirea științifică a profesorului Rebușapcă, bucurându-se de apreciere în rândurile exegeților ucraineni și români.

Datorită meritelor sale didactice și științifice, profesorul I. Rebușapcă a fost ales membru al mai multor societăți și organizații științifice naționale și internaționale (Asociația Slaviștilor din România; Uniunea Scriitorilor din România; Societe Scientifique Șevcenko din Paris; Comitetul Internațional al Asociației Internaționale a Ucrainiștilor, Kiev-Harvard).

Cele cinci decenii de activitate multiplă, susținută de eforturi sistematice în procesul de învățământ și de cercetare, au permis să iasă în relief calitățile incontestabile ale profesorului: dragostea și pasiunea pentru muncă, dorința incontestabilă de a iniția și finaliza proiectele, spiritul organizatoric, colegialitatea și modestia. Sunt acestea atribute demne de laudă astăzi,

Romanoslavica vol. XLVI, nr. 4

când profesorul Ioan Rebușapcă împlinește 75 de ani, prilej de omagiu și de bucurie pentru toți cei care îi cunosc meritele și contribuțiile incontestabile la dezvoltarea slavisticii românești.

La mulți ani, magistre!

Constantin Geambașu

Romanoslavica vol. XLVI, nr. 4

Romanoslavica vol. XLVI, nr. 4

CRONICI

Romanoslavica vol. XLVI, nr. 4

LA A 40-a ANIVERSARE

În perioada 8-11 septembrie 2010 a avut loc tradiționalul Simpozion științific internațional anual al slaviștilor de la Belgrad, Serbia, sub egida personalității și activității marelui reformator al limbii sârbe literare, Vuk Stefanović Karadžić. Ediția acestui an a stat sub semnul aniversării a 40 de ani de activitate, aproape neîntreruptă, a acestui simpozion de prestigiu cu teme extrem de generoase: Două veacuri de limbă sârbă contemporană literară/Literatura sârbă în contextul literaturii europene. La sesiunea științifică de comunicări din acest an jubiliar au participat peste 130 de cercetători, specialiști, cadre didactice universitare, membri de prestigiu ai slavisticii și ai sârbisticii internaționale din S.U.A. (Pitsburg), Muntenegru (Nikšić), Slovacia (Katowice), Bulgaria (Veliko Târnovo, Plovdiv), Franța (Paris), Elveția (Berna), Polonia (Poznań, Cracovia, Wrocław), Austria (Graz), Italia (Bari, Verona, Roma, Teramo, Pescara), Bosnia și Herțegovina (Banja Luka, Sarajevo-Pale), Ucraina (Kiev, Lvov), Rusia (Moscova, Sankt Petersburg), Germania (Berlin, Jena, Heidelberg, Hamburg), România (București), Slovenia (Ljubljana), Serbia (Belgrad, Novi Sad, Niš, Kosovska Mitrovica, Kragujevac). Evenimentul a debutat cu deschiderea festivă, la care au participat alături de gazde, prof. dr. Zlata Bojović în calitate de președinte al Comitetului permanent de organizare a sesiunii, decanul Facultății de Filologie a Universității din Belgrad, prof. dr. Slobodan Grubačić, reprezentanți ai Rectoratului Universității, ai Academiei de Științe și Arte, oficialități locale din partea Ministerului Învățământului și al Ministerului pentru diasporă. După cuvintele de salut adresate din partea organizatorilor în care s-au rememorat cei 40 de ani de sesiuni ale slavisticii internaționale, punctându-se un bilanț rodnic materializat în tot atâtea volume și două ediții ale Dicționarului biobibliografic al slaviștilor sârbiști din lume, au urmat patru comunicări plene înscrise în tematica anunțată, dintre care remarcăm comunicarea prof. dr. Paul Louis Thomas de la Universitatea Sorbona IV, *De la Vuk la Vuk*, privind evoluția sinuoasă în plan diacronic și sincron a limbii sârbe de la Vuk și până în zilele noastre. Comunicările au fost susținute pe parcursul a trei zile, în cadrul a trei secțiuni: lingvistică și stilistică, literatură medievală și folclor, literatură și poetică. În ultima zi a avut loc o masă rotundă privind rezultatele cercetării unui proiect din domeniul didacticii predării limbii și literaturii sârbe în care s-au dezbătut avizat problemele cu care se confruntă astăzi slavistica universitară și soluțiile propuse. Lucrările urmează să fie publicate în volum.

Din partea României a participat lect. dr. Dușița Ristin, actualmente lector de limba română la Catedra de limba română de la Facultatea de Filologie din Belgrad cu lucrarea *Începuturile activității tipografice din Țările Române și relațiile culturale româno-sârbe* și subsemnata cu lucrarea *Vasko Popa și poezia românească* la secțiunea de literatură pe care a moderat-o.

Simpozionul s-a bucurat de un mare succes atât prin calitatea comunicărilor cât și prin cea a organizării acestuia. Comunicările prezentate și luările de cuvânt au demonstrat, ca de fiecare dată, înalta ținută științifică a acestora, rigoarea și seriozitatea cercetărilor în domeniul slavisticii în general și al sârbisticii în special.

Octavia Nedelcu

**МАПРЯЛ '10 ДЕСЯТЫЙ МЕЖДУНАРОДНЫЙ СИМПОЗИУМ
ВЕЛИКО-ТЫРНОВО, Болгария, 8-11 апреля 2010 г.**

Между съездами организации МАПРЯЛ организовались симпозиумы в разных местах, на этот раз, 10-ый по счету, такое мероприятие на тему «*Теоретические и методические проблемы русского языка как иностранного в традиционной и корпусной лингвистике*» состоялось в Болгарии, в здании Великотырновского университета им. Святых Кирилла и Мефодия.

Открытие Симпозиума состоялось 9 апреля 2010 г. в актовом зале университета, где выступили проф. д.п.н. Пламен Анатолиев Легкоступ, члены оргкомитета, Председатель оргбюро, доц. к.ф.н, Гочо Гочев, завкафедрой русистики ВТУ и гости симпозиума (среди них: делегат от мэрии Москвы, консул РФ в Русе, председатель Общества русистов в Болгарии). Присутствующие радостно приняли эти выступления и ответили продолжительными аплодисментами.

С 10.15 по 12.15 представили доклады: Димитрова С.П. (София), Прагматические аспекты описания русского языка для иностранцев; Станкович Б. (Белград), Актуальные вопросы методики преподавания русского языка как инославянского, а не как иностранного; Маслова В.А. (Витебск), Лингвокультурология и русская поэзия.

Участники из более 20 стран (более 75 из России и СНГ, более 80 из Болгарии, из других стран по 1-5 ч., в итоге более 260 лиц), представили в пяти секциях (1. *Сопоставительно-типологическое описание русского языка с 5 подсекциями: Фонетика и фонология; Лексикология, лексикография и фразеология; Словообразование и морфология; Синтаксис, стилистика и лингвистика текста; Семантика и прагматика* (более 80 работ по Программе, самое многочисленное участие); 2. *Вопросы перевода*; 3. *Культурология и лингвокультурология*; 4. *Актуальные проблемы методики преподавания русского языка как иностранного в начальной и средней школе* и 5. *Актуальные проблемы методики преподавания русского языка как иностранного в высшей школе*) свои сообщения, результат работы и исследований ряда лет (у многих - десятилетий), свидетельствующие о росте интереса к сложным вопросам преподавания русского языка в иностранной аудитории.

Выступления участников сопровождалось ярким обсуждением на должном научном уровне со стороны присутствующих во всех секциях. Организационные проблемы были решены в демократическом стиле, выступления в секциях следовали в алфавитном порядке фамилий участников.

В современной парадигме лингвистических знаний особое место уделяется в целом лексикологии (Секции 1.2, Лексикология, лексикография и фразеология), т.к. лексический состав любого языка является самым подвижным уровнем системы, подверженным быстрым изменениям, которые отражают влияние экстралингвистических факторов.

Очередной и юбилейный **Десятый** симпозиум МАПРЯЛ в Велико Тырново вновь

подтвердил указанный факт проявления особого интереса к лексическому составу и лексическому строю, в данном случае языка русского в его собственных границах или с выходом в сравнительный анализ с другими языками.

В 1-ой секции было зарегистрировано 32 участника из 10 стран (Беларуси, Болгарии, Греции, Венгрии, Италии, Казахстана, Латвии, России, Украины, Японии).

Содержание докладов послужило ярким примером того, что Словарь, как единица коммуникативной деятельности, инструмент познания мира, представитель культурного уровня общества представляет собой особый объект многостороннего изучения. Феномен современного словаря заключается в разнообразии подходов к его созданию, в сосредоточении внимания на определенной тематической или функциональной категории лексических единиц.

Доклады многих исследователей были посвящены терминологической лексике или фразеологическим единицам, первично отобранным по материалам разного типа словарей. Например, сообщения *Василевой Н.И. (Болгария, Варна)* на тему «Отбор лексики при составлении специализированного двуязычного словаря (на примере Русско-болгарского морского словаря)», *Дьерке З. (Венгрия, Сегед)* на тему «Отражение межъязыковой руссковенгерской фразеологической омонимии в двуязычной фразеографии», *Жунусовой Н.Ж. (Казахстан, Астана)* на тему «Исследование разноструктурных языков на материале двуязычных словарей», *Лазаревой В.А. (Италия, Салерно)* на тему «Фразеологизированные построения в русском, болгарском и итальянском языках» и др.

Особого внимания, на наш взгляд, заслужил доклад коллеги *Василевой Н.И. (Болгария, Варна)* на тему «Отбор лексики при составлении специализированного двуязычного словаря (на примере Русско-болгарского морского словаря)», где был сделан акцент на эквивалентности и без эквивалентности определенного корпуса единиц, на путях заимствования морских терминов в болгарский язык, на роль русского языка в этом заимствовании. Словарь в макете представляется как двусторонний, но большее внимание уделяется толкованию «русской стороны», что в дальнейшем, по желанию аудитории, могло бы стать основой для полного зеркального отображения и в болгарской части словаря.

Не прекращается работа над рукописными источниками, как начала русской письменности, так и более поздних синхронных срезов. Это вновь и вновь обогащает как лингвистические, так и собственно культурные знания о языке. Таковыми были доклады, например, *Досевой Ц.Г. (Болгария, София)* на тему «К изучению лексики древнерусских рукописей XI века» или доклад *Богдановой С.С. (Болгария, София)* на тему «Об одной древнерусской рукописи начала XV века в собрании Троице-Сергиевой лавры». Наличие таких тем исследований и проявление современного интереса к ним радует не только ученого-филолога, но и любого, интересующегося историей и культурой России.

Весьма любопытным представляется доклад профессора Леонида Петровича Крысина на тему «Лексикографический аспект изучения русской разговорной речи», но, к сожалению, он не прозвучал по причине отсутствия самого докладчика.

Тема языкового заимствования также была представлена весьма разнообразно как со стороны времени произведенных заимствований, так и со стороны их географии. Затронута была проблема дилеммы привнесения нового культурного компонента в язык с

помощью очередного заимствования той или иной категории или же излишества и нарушения «чистоты» заимствующего языка. Таковыми были доклады *Андрейченко Е.В. (Греция, Афины)* на тему «Православная лексика русского языка – истоки, традиции и современность», *Гвоздович Г.А. (Беларусь, Минск)* на тему «Избирательность языка в усвоении иноязычных терминов (на материале русской и белорусской лингвистической терминологии)», *Исаевой Н.В. (Россия, Москва)* на тему «Новые слова иноязычного происхождения, обозначающие лиц по профессии, специальности, в русской лексике последнего десятилетия (по материалам печатных рекламных объявлений)».

Также были освящены темы языковой политики, отдельных грамматических категорий, проблемы ономастики и звуко-символизма.

Резюмируя, хотелось бы еще раз обратить внимание на тот факт, что в 90% исследований по лексикологии, которые были представлены на обозрение Симпозиума, ведущая роль принадлежит словарю с одной стороны как источнику формирования картины состояния лексического состава языка, с другой стороны и как цели создания его объективной картины.

Во 2-ой секции (председатель: Владова И.М., секретарь: Драгова-Тальская Г.И.) в двух частях; было представлено сообщение Марии Думитреску «*Перевод и его вопросы*» (другого сообщения по теме не было), где, кроме определения перевода на данный момент, как *действие* и его *результат* с указанием на его виды (*короткий/развернутый, устный, письменный, е-перевод, обычный, специальный* и пр.), было отмечено, что переводчик (с русского на румынский) должен получить многоуровневую подготовку, связанную с историей языка и с историей и географией страны, а также с соответствующей лексикографией (со словарями любого типа) и темами не одной отрасли знаний (культуры, экономики, быта, деятельности разных лиц, прессы страны) во время студенчества, мастер-класса, докторантуры. Переводчик не рождается, его **готовят** стать таковым. Особо будущий переводчик должен ежедневно заниматься переводом. В настоящее время обычный текст пестрит заимствованиями множества зон, аббревиатурами и от собственных имен (*кривовичевит*, новый минерал от фамилии исследователя; *мановец* <МАН; *нано*, *нм* <нанометр; *старт*, *Старт* (*стартовец*) и *Старт 2*). Во всех случаях необходимо обратить внимание на *ударение*. Иногда орфография помогает, также и интернет помогает, но не у всех есть возможность им пользоваться.

Во время обсуждения сообщений в адрес данного сообщения И.М. Владова добавила, что поэтический текст при переводе получает желаемое решение только в случае хорошо подготовленной *поэтической* особы. Было добавлено, что *кинемы* (И.М. Владова, *Национально-культурная мотивированность кинемы и ее вербализация как проблема перевода*), невербального выражения, встречаются чаще у правонарушителей (М.Д.); далее были замечания по проблемам выделения и составления статистики несоответствия при переводе (Л.К. Кирова) и было предложено вернуться к такому способу только через некоторое время с тем, чтобы можно было получить результат сопоставления (поколения переводчиков чередуются, как и составителей текстов). Наступило согласие с т.з. Г.И. Драгоевой-Тальской., что в помощь переводчику полезен и собственный словарь (картотека), особенно в случае юридических текстов по той причине, что при выборах меняются лица и концепции о составлении, содержании

законов, документов и их наименования ставят свои проблемы при переводе, а это бывает достаточно часто.

В Программе симпозиума был и *Круглый стол* («Интернет в обучении русскому языку как иностранному»), который по уважительным причинам (отсутствие аппаратуры) не состоялся.

Культурная программа в день открытия Симпозиума, да и в других случаях была интересной, исполнение музыкальных произведений (особой оценки заслужила исключительно интересное и безукоризненное выступление на болгарском и французском языках Кристин Верталие на *Вечере русиста*, 9 апреля в 20.15 в Интерхотеле) было на высоком уровне, что добавило радости.

Выступления и дискуссия по ним следует считать дорого стоящий результат в практике множества участников симпозиума, что останется в памяти у многих присутствующих на долгое время. Все уже ждут тома текстов сообщений, что вероятно скоро можно использовать и передать и другим коллегам.

Слов благодарности с нашей стороны следует сказать в адрес организаторов, всем, тем, которые постарались обеспечить участникам необходимые для работы условия. Благодарю за всё!

Елена Андрейченко, Мария Думитреску

Romanoslavica vol. XLVI, nr. 4

Despre autori

Cotorcea, Livia – prof.dr. la Catedra de slavistică a Universității „Al.I. Cuza” din Iași, domenii de interes: filologie rusă

Čolević, Lidija – lector de limbă și literatură sârbă, Catedra de limbi slave, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, Universitatea din București; domenii de interes: metodica predării limbii sârbe pentru străini, literatură sârbă

Dumitrescu, Maria – conf.dr. pensionar de la Catedra de filologie rusă a Facultății de Limbi și Literaturi Străine de la Universitatea din București, domenii de interes: lexicologie rusă

Geambașu, Constantin – prof.dr. la Catedra de limbi și literaturi slave a Facultății de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București, domenii de interes: literatură polonă contemporană, cultură polonă, literaturi slave comparate.

Georgescu, Gabriela – absolventă a Facultății de Limbi și Literaturi Străine de la Universitatea din București, precum și a masteratului „Studii Culturale slave”; domenii de interes: literatură, mentalități

Guță, Armand – cercetător dr. la Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu” din București; domenii de interes: istoria și folclorul românesc sud-dunărean

Mitric, Olimpia – conf. dr. la Facultatea de Istorie a Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, domenii de interes: bibliologie, istoria culturii și slavonei românești.

Mitu, Nicolae Răzvan – profesor de istorie la Liceul Teoretic „Henri Coandă” din Craiova

Nedelcu, Octavia – conf.dr. la Catedra de limbi și literaturi slave a Facultății de Limbi și Literaturi Străine de la Universitatea din București, domenii de interes: literatură și cultură sârbă

Nițșor, Ciprian – masterand la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, Universitatea din București, „Studii de cultură rusă și comunicare în afaceri”; domenii de interes: literatură, mentalități

Olteanu, Antoaneta – prof.dr. la Catedra de filologie rusă a Facultății de Limbi și Literaturi Străine de la Universitatea din București, domenii de interes: literatură rusă (perioada veche și modernă, literatura secolelor al XX-lea – al XXI-lea), istoria mentalităților, etnologie.

Paliga, Sorin – lect.dr. la Catedra de limbi și literaturi slave a Facultății de Limbi și Literaturi Străine de la Universitatea din București, domenii de interes: lingvistică slavă, tracologie, relații lingvistice româno-slave

Romanoslavica vol. XLVI, nr. 4

CUPRINS

MENTALITĂȚI

Gabriela Georgescu, <i>Carol al IV-lea</i>	5
Armand Guță, <i>Problema minorității istroromâne reflectată în literatura etnologică croată din perioada 1945-2009</i>	11
Nicolae Răzvan Mitu, <i>Noi mărturii privind „dosarul” Cadrilaterului (1938-1940)</i>	25
Ciprian Nițșor, <i>Despre Rusia sub comunism în viziunea lui Aleksandr Soljenițin</i>	37

LITERATURĂ

Livia Cotorcea, <i>Лев Толстой – к вопросу о самопознании и о поисках бога</i>	45
Constantin Geambașu, <i>„Nedivina comedie” de Zygmunt Krasiński între istorie și metafizică</i>	51
Antoaneta Olteanu, <i>Неоопричина или антиутопия Сорокина</i>	61

LINGVISTICĂ

Lidija Čolević, <i>Учење фразеологије у настави српског као страног за говорнике румунског језика. Методичка апликација</i>	71
Maria Dumitrescu, <i>O переводе и ее вопросах</i>	85
Olimpia Mitric, <i>Cărțile slavone vechi în fonduri și colecții din județul Suceava. Colecția mănăstirii Putna</i>	95
Sorin Paliga, <i>When Could Be Dated ‘the Earliest Slavic Borrowings in Romanian’?</i>	101

RECENZII

Sorin Paliga, <i>Božena Bednaříková. Slovo a jeho konverze. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009</i>	123
Sorin Paliga, <i>Onufrie Vințeler, Studii și cercetări de onomastică și etimologie.</i>	

Romanoslavica vol. XLVI, nr. 4

<i>Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2010, 372 pag.</i>	124
Sorin Paliga, I.I. Russu, <i>Obârșia tracică a românilor și albanezilor. Clarificări comparativ-istorice și etnologice. Der thrakische Ursprung der Rumänen und Albanesen. Komparativ-historische und ethnologische Klärungen. Cluj-Napoca: Dacia 1995</i>	126
Octavia Nedelcu, PERSPECTIVE IMAGOLOGICE DE ABORDARE A IDENTITĂȚII . Mariana Dan, <i>Construcția și deconstrucția canonului identitar, postfață Silviu Angelescu, București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2010, 275 p.</i>	128
Maria Dumitrescu, H.Г. Самсонов, Л.Н. Самсонова, <i>Русский язык и культура речи. Якутск, 2010, 243 с.</i>	130

PERSONALIA

Constantin Geambașu, <i>Maria Vîrcioroveanu la 80 de ani</i>	135
Constantin Geambașu, <i>Profesorul Ioan Rebușarcă la 75 de ani</i>	137

CRONICI

Octavia Nedelcu, <i>La a patruzecoa aniversare</i>	143
Elena Andreicenko, Maria Dumitrescu, МАПРЯЛ 10 ДЕСЯТЫЙ МЕЖДУНАРОДНЫЙ СИМПОЗИУМ ВЕЛИКО-ТЫРНОВО , <i>Болгария, 8-11 апреля 2010 г.</i>	144

Despre autori	149
----------------------------	-----